

Alkmaar, 23 april 2026

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Alkmaar
t.a.v. Projectleider Gebiedsontwikkeling
per mail: QvanderZee@alkmaar.nl

Betreft: Advies inzake herbestrating van de Langestraat in Alkmaar

Geacht college,

De gemeente Alkmaar heeft aangegeven dat de inrichting en bestrating van de Langestraat aan vervanging toe is. Op dinsdag 24 maart 2026 organiseerde de gemeente een inloopbijeenkomst in Theater De Vest. Belanghebbenden en geïnteresseerden werden uitgenodigd om de ideeën en wensen ten aanzien van de inrichting en de bestrating te inventariseren. Er is nog geen stedenbouwkundig of landschappelijk bureau ingeschakeld om tot een ontwerp te komen. De gemeente, team gebiedsontwikkeling staat aan het begin van het inventarisatie en ontwerpproces en hoort graag wat het publiek, ondernemers en belanghebbenden belangrijk vinden. De Historische Vereniging Alkmaar (HVA) is op basis van haar cultuurhistorische en ruimtelijke kennis en ervaring en onder het motto van 'het levend geheugen van de stad' graag betrokken bij het ontwerpproces.

Historie van de bestrating

De Langestraat is sinds eeuwen de voornaamste straat in Alkmaar. De hoofdstraat met sinds de 15e eeuw het stadhuis zal één van de eerst bestrate wegen zijn geweest in Alkmaar. Voor de transformatie van regentenstraat naar belangrijkste winkelstraat verwijzen wij naar de bijlage over de Langestraat uit het boek over 100 HISTORISCHE WINKELPUIEN, dat de HVA in 2025 uitgaf. Het betreft het hoofdstuk over de 'Ontwikkeling van Alkmaar tot winkelstad'. De functie van deze straat is steeds bepalend geweest voor de keuze van de soort bestrating. Het oudste plaveisel bestond uit veldkeien. Deze keien uit de 11^e of 12^e eeuw zijn bij archeologisch onderzoek teruggevonden. Vanaf de middeleeuwen tot 1926 bestond de bestrating van de Langestraat uit een rijweg van kasseien of 'kinderkopjes' in het midden en een bestrating van gebakken stenen tussen de particuliere stoepen en de kasseienweg (zie foto 1 en 2). Van 1895 tot 1923 reed er een paardentram door de Langestraat. De rails was ingelegd in de kasseienstrook (zie foto 3). Deze bestrating met kinderhoofdjes zal bij karren en koetsen en later de eerste auto's veel lawaai gegeven hebben. In 1925 werd dan ook besloten een 'geruisloos' wegdek in de vorm van asfalt aan te brengen. De individuele stoepen voor de huizen en winkels werden geruimd en er kwam een doorlopend trottoir met betontegels van 30

x 30 cm. met een opstaande hardstenen stoeptrand langs de brede asfalt rijweg in het midden (zie foto 4). Op 28 april 1926 vond de feestelijke opening van deze ‘moderne’ Langestraat plaats. De auto werd ruim baan gegeven. De auto’s mochten wisselend aan één zijde parkeren. In 1949 werd het asfalt vernieuwd. In 1973 hadden de winkeliers nog bezwaar tegen het voornemen van de gemeente om van de Langestraat een wandelpromenade te maken, maar een jaar later waren de winkeliers om en per 2 januari 1975 werd de Langestraat autovrij. Na de verwijdering van het asfalt en nieuwe riolering zijn eerst een korte periode stelconplaten over de voormalige rijbaan gelegd om de grond goed te laten inklinken. Een echte wandelpromenade werd het pas in 1980 toen de nieuwe bestrating met kleine keitjes gereed kwam (zie foto 5). In de keitjes bestrating waren op meerdere plekken verbijzonderingen in het bestratingspatroon aangebracht (zie foto 6 en 7).

Deze bestrating voldeed echter niet aan de verwachtingen omdat dit plaveisel niet erg geschikt was voor dames met naaldhakken. De klachten van de winkeliers over de slechtbeloopbare keitjes leidde uiteindelijk tot een nieuwe bestrating met tegels, gelegd in ruitvorm in het midden van de straat en stroken met gebakken klinkers tussen de puien en de betegelde brede middenstrook (zie foto 8). Bij de zijstraten en voor het stadhuis werd verbijzonderingen in het tegelpatroon aangelegd (zie foto 9). Deze bestrating heeft er van ca 1996 tot ca 2015 gelegen.

Huidige bestrating

In 2016 is nieuwe bestrating met natuurstenen rechthoekige tegels (40x20 cm) aangelegd (zie foto 10). Tegelijkertijd zijn er speciale metalen tegels in traanplaat profiel met ronde openingen in de nieuwe bestrating aangebracht waarop lichtbeelden van de historie van Alkmaar zijn te zien (zie foto 11 en 12). Dit zijn tegels met verlichte historische afbeeldingen die het verleden van Alkmaar laten herleven. Ontwerper en kunstenaar Pauline Bakker kwam in 2010 op het idee van de ‘Walk of History’ en is de samenwerking met gemeente Alkmaar en de Historische Vereniging Alkmaar aangegaan om dit idee te concretiseren. De 50 tegels laten de historie van Alkmaar op chronologische volgorde zien. Van de middeleeuwen tot aan Karin Bloemen. De kunstenaar Pauline Bakker werkte hierbij samen met de Historische Vereniging Alkmaar. De vereniging leverde de beelden aan en Pauline maakte er een geschilderde creatie van. “Het was een erg lang traject om alle 50 tegels te ontwikkelen zodat ze aan alle verwachtingen, praktisch en inhoudelijk, voldeden.”

De rechthoekige natuurstenen tegels blijken minder duurzaam te zijn dan verwacht. Het bevoorradingsverkeer reed op veel plaatsen de bestrating stuk. Om te voorkomen dat mensen gaan struikelen over de kapot gereden tegels overweegt de gemeente de bestrating opnieuw te vervangen. Ook de ‘Walk of History’ is aan onderhoud toe. De relatief kleine transparante openingen zijn niet helder meer. Het bestuur van de Historische Vereniging Alkmaar heeft eerder vragen gesteld aan het college over de status van de tegels en de mogelijkheid om deze te herstellen tijdens de opknapping van de bestrating op de Langestraat. Maar nu blijkt dat de

gemeente vernieuwing van de bestrating overweegt in plaats van herstel van de bestaande bestrating.

Beleid en uitgangspunten;

De binnenstad van Alkmaar is sinds 1988 aangewezen als rijksbeschermd stadsgezicht. Dat betekent dat cultuurhistorische waarden behouden en zo mogelijk versterkt moeten worden. Na de aanwijzing als beschermd stadsgezicht heeft de gemeente een beeldkwaliteitplan Binnenstad laten opstellen door Kuiper Compagnons over het beeldkwaliteitsbeleid en de inrichting van de openbare ruimte. Dit beleid is nog steeds richting gevend. In de algemene uitgangspunten voor de inrichting van de openbare ruimte staat onder meer:

- Een belangrijk onderdeel van het stedenbouwkundige-, ruimtelijke- en architectonische beeld van de stad wordt gevormd door de inrichting van de openbare ruimte. Zij vullen het beeld aan en ondersteunt c.q. versterkt het.
- De inrichting van de openbare ruimte dient mede gebaseerd te zijn op een hiërarchische onderverdeling van de openbare ruimten en hun functie in de binnenstad.
- Niveauverschillen in de straatinrichting zullen overal verdwijnen, met uitzondering van de nog aanwezige historische stoepen.
- Voetgangers vormen een belangrijke gebruikersgroep van de stad, zij dienen dan ook de nodige ruimte te krijgen.
- De toe te passen materialen dienen het historische karakter te ondersteunen en te versterken. Tevens is duurzaamheid van het toe te passen materiaal van groot belang. Uitgangspunt hierbij is het gebruik van gebakken straatklinkers en natuursteen. Materiaal dat aan de hiervoor genoemde kwalificaties voldoet dient te worden hergebruikt. Dit geldt in het bijzonder voor het historisch straatmateriaal. Tevens dient er zorg te worden gedragen voor een goed loopcomfort.
- Straatmeubilair en verlichting vormen een geïntegreerd onderdeel van de openbare ruimte. Gestreefd wordt naar een verdere standaardisatie zowel in vorm als in kleurstelling.
- Winkeluitstallingen in het openbaar gebied worden niet toegestaan, behoudens bloemen, planten en groente en fruit.
- Het zichtbaar maken de toeristische en/of pleinen route door de historische binnenstad.

Op basis van deze uitgangspunten komen we tot de conclusie dat de in 2014 gemaakte keuze voor het huidige bestratingmateriaal in de Langestraat slecht scoort op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. Ook het historisch karakter wordt er nauwelijks mee ondersteund. Wat betreft het gebruik van gebakken klinkers is in Alkmaar als basis gekozen voor 'rode genuanceerde gebakken straatklinkers'. Onder rood genuanceerd wordt een menging verstaan van hoofdzakelijk rood-bruine klinkers (50%), paarse klinkers (20%), hard rode klinkers (20%) en gele klinkers (10%). Deze menging is voornamelijk gebaseerd op de smalle straten in het oostelijk stadsdeel. De nuancering betreft aarden tinten die zacht in elkaar overlopen.

De nieuwe stenen die zijn gebruikt bij de herbestrating van de Laan tussen Ridderstraat en Hofstraat voldoen hier beslist niet aan (zie foto 13). Het contrast tussen de kleuren bij nieuwe stenen is hier veel te groot! Bij sommige straten is het beter niet tot menging met een klein deel geel over te gaan. Dat is met name het geval wanneer de rijbaan of strook juist geel gebruikt is (zie bijvoorbeeld in de Koorstraat; (zie foto 14)

Advies meest wenselijke bestrating van de Langestraat.

Een doorlopende hoogwaardige bestrating in het midden en twee stroken gebakken klinkers tussen puin en de middenbestrating is voor de Langestraat uit oogpunt van cultuurhistorie en op grond van de uitgangspunten uit het beeldkwaliteitplan de meest geëigende optie. Een middenstrook van vlakke kasseien is gezien de historie van de straat de beste oplossing. Een hoofdstraat in een beschermd stadsgezicht moet enige allure hebben die het historische stadsbeeld versterkt. Wij zagen deze variant ook in andere steden met een historische kern zoals in Zwolle, Dordrecht en Bergen op Zoom (zie foto's 15 t/m 18).

Dit zijn bijvoorbeeld Kandla Kasseien 14x20x5/7 cm in een mengeling van grijs, lichtgrijs en donkergrijs.

Het is belangrijk dat een voeg van stevig flexibel half verhard materiaal wordt gemaakt om snelle uitspoeling te voorkomen. De stroken tussen de puin en de middenbaan van gebakken roodbruine steen kunnen hergebruikt worden. Bij een halfsteens legverband van de kasseien past een visgraad of kepers legverband van de gebakken stenen maar dan moet dit wel met een hoek van 45 graden ten opzichte van de middenbaan. De huidige 90 graden van dit plaveisel ten opzichte van de middenbaan is eigenlijk niet passend (zie foto 19)

Tussen de kasseien en de straatklinkers zou een iets lager liggende hardstenen stook met daartussen putten voor de afvoer van regenwater passend zijn. Wellicht is hergebruik van de hardstenen tegels van 40 x 40 cm van de huidige bestrating mogelijk. Ook de metalen tegels van de 'Walk of History' zouden gelet op het formaat van 40 x 40 cm het beste in deze strook worden opgenomen. Bij de zijstraten zou een accent in de bestrating mogelijk zijn. Het is echter niet gewenst de bestrating verder de zijstraat in te leggen dan de rooilijn van de Langestraat. Dit is helaas bij de Laa op een paar plekken wel gebeurd en dat geeft een rommelig beeld. Bij een paar gebouwen bevinden zich voor de gevels hardstenen platen in de strook met straatstenen (zie foto's). Dit versterkt het beeld van deze monumentale panden als Het Moriaanshoofd en Huize De Dieu (zie foto 19). Overwogen zou kunnen worden eigenaren en winkeliers bij monumenten of beeldbepalende panden de mogelijkheid te bieden (in beginsel voor eigen rekening) een luxe hardstenen stoep voor de pui te laten plaatsen van maximaal 1 meter uit de gevel en op hetzelfde niveau van de bestrating. De pui krijgt daardoor extra allure. Toegangslopers vanuit de winkelentree op de klinkerstrook zouden verboden moeten worden.

Vergroenen en straatmeubilair

De ouderwetse replica straatlantaarns passen perfect in het sfeervolle beeld van een historische stad. De afstand tussen de straatlantaarns zou nog wat korter kunnen om ook in de avonduren een sfeervol beeld te handhaven. De Langestraat is het domein van de winkelende wandelaar. Op vrijdag en zaterdag is het zodanig druk dat je de loopruimte niet meer dan nu het geval is, moet beperken. Ruimte voor bankjes en bloembakken is er nauwelijks. Naast de straatlantaarns staan er nu op vier plaatsen bankjes zonder rugleuning (zie foto 22). Winkeliers zouden zelf mogen aangeven of er een bankje al dan niet wenselijk is. Bij het stadhuis zouden aan de oostzijde nog een paar bankjes toegevoegd kunnen worden. De prullenbakken met daarop geprinte oude foto's zijn fraai en nuttig. Er zijn vier plekken met een klein terras, meer is niet wenselijk.

Bomen zijn uit oogpunt van cultuurhistorie niet wenselijk; de Langestraat heeft nooit bomen gehad. Gelet op het monumentale zicht op de fraaie bovengevels zijn bomen totaal ongewenst. Voor meer vergroening dan de plantenbakken aan de straatlantaarns is dan ook geen ruimte. Bomen zouden boomspiegels van ca 100 cm nodig hebben; die ruimte is er niet! Vergroening met gevelbeplanting is wel mogelijk in zijstraten als de Pastoorsteeg en de Schoutenstraat. Bomen met een niet te brede kroon zouden wel mogelijk zijn in de Van den Boschstraat, tussen de Langestraat en Gedempte Nieuwesloot. Ook op de hoek van de Koorstraat en het Kerkplein zijn bomen mogelijk. Ook is het juist wenselijk dat vergroening met bomen op straten die voormalige grachtjes zijn zoals Laa, Breedstraat en Gedempte Nieuwesloot niet herhaald wordt op straten als Langestraat, Koorstraat en Ritsevoort, die nooit bomen hebben gekend. Juist die wisselwerking maakt Alkmaar aantrekkelijk!

Samenvatting

De commissie Ruimte van de Historische Vereniging Alkmaar adviseert als hoofdbestrating in de middenbaan van de Langestraat kasseien toe te passen met een vlakke bovenzijde. Gelet op de cultuurhistorie is dat het meest wenselijk. De stroken tussen middenbaan en puien kunnen van bestaande gebakken klinkers blijven bij voorkeur in een ander legverband. Voor vergroening biedt de Langestraat te weinig ruimte en uit oogpunt van cultuurhistorie zijn bomen hier niet passend. De Historische Vereniging zou ook graag zien dat de metalen tegels met de lichtbeelden van feiten uit de Alkmaarsche geschiedenis in de nieuwe bestrating terugkomen. Wij zijn graag bereid onze adviezen nader toe te lichten al dan niet in de vorm van een presentatie.

Commissie Ruimte Historische Vereniging Alkmaar

Henk de Visser, commissievoorzitter

Bijlagen:

- Straatbeschrijving Langestraat uit het boek 100 Historische Winkelpuieren in Alkmaar
- Fotobijlage bij Advies inzake herbestrating van de Langestraat in Alkmaar.